

Sitüasyonizm Toplumu

Ken Knabb

1976

İçindekiler

[illegible]

“Eğer oluşturulan Sitüasyonist bir teori, esinlenmenin olası bir kaynağı olarak hiçbir zaman var olmamışsa, meta tüketimi sistemi tamamen kendi sitüasyonizmini içerir.”

Daniel Denevert, *Yoksulluğun Teorisi, Teorinin Yoksulluğu*

1

Proletaryanın sınıf toplumuna karşı ikinci saldırısı ikinci evresine girdi.

2

Yaygın olarak 1950lerde başlayan ve 60ların sonunda açık mücadelelerle son noktaya ulaşan birinci evre, kendi gelişmiş kuramsal ifadesini Sitüasyonist Enternasyonal’de buldu. *Sitüasyonizm*, sitüasyonist teorinin, devrimci hareketin ve bir bütün olarak toplumun içinde doğrudan ya da dolaylı olarak ideolojileştirilmesidir.

3

SE aynı zamanda kendisinin de bulunduğu kesimin bir parçası olarak küresel hareketin tümünden, “siyahî suçluların öfkesini fikirler düzleminde” gözden geçirerek ve kendi kuramsal tutumuna hemen pratik bir uygulama vererek açıkça bahsetti. SE, devrimci hareket için, yalnızca sonuçlarının biçiminde değil aynı zamanda süregelen geçersiz kılma yönteminde de örnek teşkil eden bir model sundu. Bu yöntem sonuçlarının her zaman doğru olmasının nedeniydi.

4

Birçok partizanı arasında kendisine uyguladığı aynı zorunlulukları oluşturarak, kendisiyle karşı karşıya olan otonomsuzluktan en az otonoma dönüşümü zorlayarak SE, *devrimcilik eğitimi*ni bildiğini gösterdi. Birkaç yıl aralıkla, bir yüzyıl boyunca süren eski harekette ulaşılmayan *kuramsal eylemin demokratikleştirilmesi* görülmüştür. Marks ve Engels’in rakiplerini kışkırtabilecek yetenekleri yoktu: Marksizmin yolundaki hiç kimse Marks’ın bölünmez bakış açısını sürdürmedi. Lenin’in 1914’deki “Geçen yarım yüzyıldaki hiçbir

Marksist Marks'ı anlamadı." gözlemi, Marks'ın teorisine gerçek bir eleştiridir; çok zor olduğu için değil, bütünle olan ilişkisinin farkına varmadığı ve onu hesaplamadığı için.

5

Sitüasyonistlerin olağan yanlışlığı — hiç acımadan ifşa edip eleştirmeleri — kendi yöntemlerini onaylamalarıdır. Başarıları gibi hataları da bir noktada odaklanmaya, açığa kavuşturmaya ve iki ayrı noktada toplamaya hizmet etmektedir. Tarihte böyle kasıtlıca aleni bir kuramsal tartışma seviyesi bundan başka radikal akımda görülmemiştir. Kuramsal kutuplaşmanın sonucu olan eski proletarya akımı her zaman bir istisna oldu, kuramcılarının kendilerine ait ve yalnızca son çare olan amaçlarının tersine ortaya çıkan patlama, bir yapmacıklık dayanışması sürdürüldüğünde artık açıkça mümkün değildir. Marks ve Engels, kendilerini açıkça Gotha Programından ayırmakla başarısızlığa düştüler çünkü "ahmak burjuva gazeteleri bu programı ciddiye aldılar, komünistliği içermeyen ve onu değerlendiren yazıları okudular; işçiler de aynı şeyi yapıyor gibi." (Engels'den Bebel'e, 12 Ekim 1875). Böylece Engels, düşmanlarına karşı sessizce

savunduğu bir programı, arkadaşlarına karşı da eşit derecede savundu. Engels aynı mektupta “eğer burjuva basını eleştirel zihinde bir birey olsaydı bu programı cümle cümle ayırıp devirir, her cümlenin gerçek içeriğini inceler, yapabildiğince açıklıkla saçmalığını ortaya koyar, çelişkilerini ve ekonomik düşüncesizliklerini gösterir (...) ve bizim tüm partimizin berbat gülünçlüğünü ifşa ederdi.” diyerek burjuva basınının yetersizliğinden çok, kendi zamanının devrimci hareketinin yetersizliğini tanımlıyor.

6

Güncel tarihsel yıkımın yoğunlaştırılmış ifadesi kendisini merkezden uzaklaştırmıştır. SE’nin sağlam efsanesi sonsuza dek patlar. Birinci sayfadan itibaren bu efsanenin kesin temel bir hedefi vardı: SE etkilediği seviyede, ciddi rakiplere sahip değildi. Şimdi yaklaşan tekelleştirmeye eğilimi olmayan bir halkın ve otonomcu sitüasyonist teori ve ideolojilerinin enternasyonal anlaşmazlığına tanık oluyoruz. sitüasyonist doğruluk ana kaynak noktasını kaybetti. Bu dönemden başlayarak her sitüasyonist ya da sitüasyonist olmak isteyen herkes kendi yolunu takip etmelidir.

7

Sitüasyonizmin ilk eleştirileri tarihle tamamen ilgisi olmadan olduğu yerde kaldı. Birinci evrenin teorisine karşı sitüasyonizm taraftarı kuramsal yoksulluğu hesapladılar. Belirli bir zamanda teorinin ve uygulamanın taşıyıcılarının toplamıyla bağlantılı olmayan konumlarında, öznel yoksulluğu ve çevredeki dahili tutarsızlıkları gördüler; bu “ilk diyalektik olmayan uygulama”yı bütünün niteliksel zayıflığı gibi, bir “gerçeğin zamanı”nın gerekliliği gibi kavrayamadılar. SE üzerine tezler ve onun dönemi — ikinci evreye geçiş noktasında birinci evrenin saygıyla yapılan pek çok özeti — hemen hemen sitüasyonizmin tam tarihsel görünüşü konusunu açmakta.

8

Mücadelenin her aşamasında eleştirinin kısmen gerçekleşmesi, egemen toplumla birlikte kendi yeni denge noktasını meydana getirir. Teori, kendi ifade edilişinden kaçtıkça, kendi durağan ideolojik otonomu arasında gelişmeleri ve anın yeni yansımalarını tamamen yansıtan tüm değişim ve birleşim olasılıklarını çabucak tüketme eğiliminde olacaktır. Birinci evreden ikinci evreye geçişte,

post 1968'in “Mayıs’ın geri dönüşü” dönemindeki sitüasyonist taraftarları, onaylanmış bir teorinin eylemsizliğinin somut örnekleriydiler. Bu ideolojik gecikme — sitüasyonist teorinin yandaşlarının kendi uygulamalarında, proletaryanın ve bir bütün olarak toplumun uygulamalarında yeni gelişmeler karşısında başarısız olmaları — sitüasyonist hareketin zayıflığını hesapladı; kendi dahili olumsuzluklarına sebep olan daha önce görülmemiş bir hızdayken — ondan çoktan kaçmış olan patlamayı doğrulamak ve yeni evreye zemin hazırlamak için kendisini etkili olarak sabote ederek — temel doğruluğunu onaylamaktadır.

9

Sitüasyonizm yandaşları, birinci evrenin terimlerinde ikinci evrenin konularını gördüler. Herkesçe bilinen “yapmış olduklarının bilinçliliği”nin eksikliğiyle erken dönemdeki nihilist hareketlerce yalnızlaştırılmış yaygın ve eskiye nazaran daha bilinçli olan işçilerin yeni mücadelesinden bahsederek yalnızca diğerlerinin bilinçsizce yapmış olduklarını ve hala bilinçsiz olduklarını gösterdiler. Her mücadelede aynı basit sonucu gördüler ve proletaryanın bu sonuca sahip çıkmasıyla devrimin gidişatını tanımladılar. Sı-

nıf mücadelesinin gelişiminin karmaşık ilerleyişi üzerindeki soyutça yoğunlaştırılmış insanın uygulama yapma anlayışında aktivist sitüasyonizm yandaşları, sınıf bilincinin hayali bir darbesinin sözde Bolşevikleriydiler. Kendi programlarının gerçekliğine anlayışsızlıklarını ve sabırsızlıklarını bulaştırdıklarını hesaba katmadan bu yolu umut ettiler.

10

SE, nihai demokratikleştirmesi anlamına gelen ve böylece bu sorunu güncelleştiren teorinin doğası olduğu halde, teorinin oluşumunun eylemselliğinden dolayı kendi teorisini uygulamadı. Mayıs'tan sonra ne SE ne de etkilenmiş yeni nesil asiler, birkaç belirsizliğin ve daha önceden tecrübe edilmiş pratik yöntemlerin dışında ne kuramsal üretimin ilerleyişini ne de yöntemleri ve onların nesnel takviyelerini incelemişlerdir. Sitüasyonist teorinin kısmi gerçekliğinin güçlü tepkisi onları ne olduklarını hiçbir zaman söylemedikleri megaloman sayıklamadan anlaşılmazlığa, sayısız bozulmaların zincirleme tepkimelerine, etkisizliğe, en sonunda da tüm deneyimlerin ağır psikolojik baskısına atmıştır.

11

SE başarısızca hazırlanmış birçok partizanı kendisine çektiyse de, özerk bir şekilde kendilerine bağlanan bir bölgede sitüasyonist eylemi sağlamak için devrimci politik düşüncelerde şahsi deneyimi, yeteneği ya da beğenisi olmayan insan topluluğunun gerçekliği, hem teorinin hem de dönemin köktencilliğini doğruluyor. Eğer sitüasyonist çevre birçok gösteriyi ve yanılısımayı ortaya çıkarttıysa, bu yalnızca ege-men toplum üzerindeki birçok gösterinin ve yanılısımanın patlattığı bir eleştirinin ilk zaferinin doğal bir yan etkisidir.

12

Birince evrenin sitüasyonistlerle ilgisi olan tüm bastırılmış ideolojileri kapsamında — bu yüzden açıkça onlara bağlı olan kavramları da kapsayan — sitüasyonist eleştirinin nihai keşfi, modern toplumun köktenci anlayışının sitüasyonistlere açık bir tekel vermesinin abartılmış sonucu olmuştur. Bu nedenle sitüasyonist eleştiriye bağlılık ani bir din değişikliğinin ani ve fanatik karakteri olmaktı (sık sık bütündeki gizli reddin bir karşılığı olmakla birlikte). Sitüasyonist görüşlere bağlı kalan genç

devrimciler, bu tamamen aşırıca fanatikliğe daha az bağlı olan işlerle meşgul oluyorlar şimdi. Çünkü sitüasyonist mücadelenin çeşitli farklılıkları ve onların onarılması onun dünyasının bilinen bir yönüdür.

13

İkinci evrede devrim artık marjinal olarak değil, açıkça merkezde görülen bir olaydır. Az gelişmiş ülkeler sürtüşmenin görünen tekeli kaybettiler ama devrimler hiç durmadı; basitçe modernleştiler ve mücadeleleri daha da fazla artarak gelişmiş ülkelerdekilere benzedi. Kendi refahını ilan eden toplum şimdi resmen bunalımda. Görünüşte soyutlanmış sefaletle karşı isyanın eski soyutlanmış hareketleri şimdi yaygın olmak, artmak ve tüm hesapları istila etmek için biliniyor. Devrimci hareketlerin kendilerini enternasyonal toplulukta görmeye başladıkları an 1968'di ve proletarya hariç her yerden devrimi gören tamamen parçalanmış ideolojilerin küresel bir görünümüydü bu. 1968 aynı zamanda, öğrencilerin de başkaldırısı gibi görünen en büyük isyanlar demekti.

14

Proletarya kendisini eyleme geçirmeye başladı ama şimdiye kadar hemen hemen kendisi için yapmıştı bunu. Ayaklanmalar çoğunlukla savunma tepkileriyle olmaya devam ediyor, son yüzyılda olduğu gibi: sahipleri tarafından terk edilmiş fabrikalar ya da liderleri tarafından terk edilmiş mücadelelerin ele geçirilmesi (özellikle savaşların sonucunda). Eğer proletarya kendisi için konuşmaya başlasaydı, açık bir enternasyonal devrim programını ayrıntılı olarak hazırlamak ve enternasyonal bir biçimde amaç ve isteklerini belirtmek zorunda kalacaktı. Eğer diğer ülkelerin proleterleri için örnekler sunuyorsalardı, bu hala radikal grupların ve etkileyici bilgilendirmenin gerçek derin düşüncesinden dolaydır.

15

Olumsuzluğu ya da bütünü kavramadan radikal değişimin somut gerçekliğini vurgulayan birinci evrenin ideolojisi, kendi anlamını sözde alternatif kurumların çoğalmasında buldu. Alternatif kurum, devleti beklemeden kendini idare eden ani bir reformculuk olmakta klasik reformculuktan farklılık

göstermektedir. Memnuniyetsizlik girişimini ve çabasını kibarca telafi eder, sistemdeki hataların ve onların olası çözümlerinin hassas bir göstergesidir. Alternatif üretim — ekonominin sınırlarındaki gelişimin, meta üretiminin tarihsel gelişimini özetlediği — bürokratikleştirilmiş ekonomiye düzeltici bir serbest girişim işlevi gibidir. Fakat yanılsamaların üretkenliğinden gelen demokratikleştirme ve toplumsal yapıların “kendi kendini yönetimcilik”i aynı zamanda devrimci eleştirinin gelişimi için faydalı bir etkidir. Ulaşabileceği esaslardan başlayarak güvenli ve kolay bir alan sağladığında, mücadelenin yüzeysel odak noktalarını arkasında bırakır. Katılımcı üretimdeki ve alternatif dağılımdaki çelişki, iyiliklerinin ve aracılıklarının çalınıp kullanılmasını kolaylaştırır.

16

Argoda *trip*, metanın oldukça verimli, hemen uyum sağlayabilen ve daha çok harcanabilene dönüşmesinin gerçekliğini belirtmektedir. Bireysel meta, topluluğun beğenisindeki değerini düşürür. Trip, tek bir meta ya da fikir değil ama tüm metarlardan ve tüm fikirlerden seçmeye olanak sağlayan bir düzenleme ilkesi ortaya koyar. “her

şeyin dahil olduğu” yerde hala bağımsız bir meta gibi satılan zamanın engellemesiyle karşıt olarak belirsiz bir sürede uzatılmış tribin meta karakteri (sanat, zanaat, zaman geçirme, geçici moda, yaşam biçimi, alt kültür, toplumsal proje, din) — metanın ve yıldızların esnek bir karmaşıklığını bulundurarak — bireyin egemenmiş gibi görüldüğü sözde otonom eyleminin arkasına saklanmıştır. Trip, katılımcı olmaya başlayan gösterinin fazlasıyla gelişmiş olduğunu belirttiği andır. Gösterisi olmayan öznel eylemi keşfeder ama gösteri tarafından belirlenen dünyanın sınırlarına şiddetle çarpar — gösteride sınırlar yoktur, çünkü o günlük hayattan ayrıdır.

17

Çalışmanın tekelde olan egemenliğinin azalması ve boş zamanın uzatılmasıyla parçalanması, modern toplumun yaygın amatörlerinin oluşmasına sebep oldu. Gösteri, sakenin kaç derecede servis edilmesi gerektiğini söyleyen gizli ajanı temsil eder ve yaşamının egzotik yöntemlerini, önceden üst sınıflar için ayrılan gösterişli zevkleri kitlelere sunar. Ama gösterinin övdüğü “yeni Rönesans İnsanı” kendi hayatının ustası olmaktan çok uzaktır. Gösteri aşırı gelişmeye başladığında ve kendi kökeninde

yoksulluğu ve tek taraflılığı reddetmek istediğinde, kendisini basitçe devrimci projenin fakir bir akra-bası gibi gösterir. Eğlenceleri çoğaltıp katılımcıların sayısını arttırabilir ancak meta temelleri kaçınılmaz bir şekilde tüketim kalıbında baskı altına alınmıştır. Fourier'nin bir karikatüründeki soyutlanmış bireyler, ortak gösteriş zevklerinin her zaman belirli ince ayrıntılarını bir araya getirirler ama bu bağlantı noktaları birbirlerinden ve toplumsal bütünlükten çok daha fazla ayrılmaktadır. Tutku arayışındaki eylem kendi saçmalığında çökecektir. Yeni kozmopolitlik anlayışı tarihsel olarak taşralı kalır.

18

Gösteri, kendisini değiştirerek birbirine benzeyen en küçük ortak paydalara eğilimiyle birlikte artan memnuniyetsizliğe karşı tepkisini göstermektedir. Mücadeleler, gösteride bir yer almak için yönlendirilen, belirli toplumsal gruplaşmalar için ayrı ayrı yapılan gösterilerin yarı-otonom gelişimleriyle sonuçlanan mücadelelerdir. Bir gösterinin tekil gücü toplumsal yaşamın merkezindeki bir an için yerleştirilmesinden gelir. Böylece gösteri seçiminin artışı aynı zamanda gösterinin bir araya

getirdiği sözde topluluğın bölünmemiş köleliliğine ve önemine bağı olan gösterinin gücünü azaltır. Gösteride her şey bireysel olarak tüm insanlar için olmalıdır ve sürekli olarak tek ve kesin birleştirici ilkesini doğrulamak zorundadır.

19

Gösteri ölüyü diriltir, yabancıya önem verir ve var olanı yeniden yorumlar. Bir şeylerin “retro” olmasını sağlamakta sıradan tuhafılıkların uygun derecesini elde etmek için gereken zaman sürekli azalıyor; orijinal olan hemen hemen ayırt edilebilir taklidiyle birlikte eş zamanlı olarak piyasaya sürölüyor; estetik tartışmalar her şeyin bir parodi olup olmadığı sorusu içinde artarak devam ediyor. Bu, üreticileri ve tüketicileri tarafından gösteri kültürüne acımanın artan küçümsemesini ifade eder. Toplum, ideolojilerin ve biçimlerin kaçışı olmayan çılgınlık noktasına ulaşarak, gitgide daha hızlı bir akış üretiyor. Değişim ve birleşimlerin çabucak tüketildiğı ölçüde bireysel yoksulluklar ve tutarsızlıklar onları bilinir hale getiriyor ve çeşitli içeriklerin ardında yer alan komün biçimi idrak edilmeye başlanıyor: “gittikçe hızlanan ritimdeki yanılsamaları değiştirmek, değişimin yanılsamasını çözmektir.” Gösteri tarafından sınanan kü-

resel birleşmeyle birlikte bir sistemi idealleştirmek gittikçe zorlaşır çünkü o, dünyanın farklı bir yerindedir; metanın ve ona bağlı olarak insanların küresel dolaşımı Doğu ve Batı ülkelerinin proletaryalarının tarihsel karşılaşmasını daha da yakınlaştırmaktadır. Kültürü yeniden kazanım, tüm eski kültürleri “yeni-nin geleneği”nden başka gösterisellik bırakmaksızın zayıflatır ve sona erdirir. Fakat yeni olan yeniliğini kaybeder ve gösteri tarafından oluşturulan yeniliğin sabırsızlığı, gösteriyi kavramaya ve onu yok etmeye duyulan bir sabırsızlığa dönüşebilir. Sürekli kalan tek düşünce “yeni ve farklı” olandır.

20

Zira sitüasyonist teori yabancılaşmış yaşamın tüm görünümünün bir eleştirisidir, sitüasyonizmin farklı ayrıntıları toplumun genel yanılsamalarının yoğunlaştırılmış biçimini yansıtır ve sitüasyonistler tarafından oluşturulan ideolojik savunmalar, sistemin ideolojik savunmalarının önceden canlandırılmasıdır.

21

Sitüasyonist teori, günlük yaşamın sitüasyonist eleştirisinde mevcut durumun bir ispatının teferuatlı sözcüğünü sağladığında halkayı tamamladı. Sitüasyonist ortamdaki kendinden memnunluluğun sözde eğlenceleriyle bireylerin memnuniyetsizliklerini ifade etmelerini, mesela “eğlence yeteneği”nden, “oyunun hissi”nden ve hatta “radikal öznellik”ten yoksunluğu tanımladılar ve somut bir şekilde önerilen radikal tasarımlara ve daha fazla deneysel eyleme sahip olmak için “gönüllülük”ü ve “kavgacılık”ı suçladılar.

22

Vaneigemizm, eğlenceli olduğu varsayılan eğleniyormuş gibi yapmanın zorunda olduğu modern anti püritenliğin aşırı bir biçimidir. Şehirli, “kırsalda yaşamak” için tercihlerini bildirse de bazı nedenlerden dolayı oraya hiç gitmez ya da gittiyse bile yakında sıkılır ve şehre geri döner. Oysa vaneigemci bundan zevk alıyormuş gibi görünmek zorundadır çünkü onun eylemi “tutkulu” tanımından gelse de gerçekte usandırıcı ve var olmayan bir eylemdir. Fedakârlığı reddettiğini ve her şeyi istediğini herke-

sin bilmesini sağlayarak eksiksiz anlayışında kalan gösteriş derecesinde ve engellemelerin ideolojik beyanında — genellikle oldukça simgesel — “en iyisini isteyen” reklamlardaki insanlardan kendisini farklı gösterdi. Memnuniyetsizliği ve can sıkıntısını onlar bir çeşit sıkıcılıkla ele verdiklerinde unutuluyor; en yozlaşmış ideolojiler kendi çürüyüşlerinde açıkça kötümserliğe ve özeleştiriselliğe dönüştüğünde Vaneigemizm, mevcut hoşnutluğun etkili bir görüntüsünü temsil ediyor.

23

Vaneigemistci ideolojik egoizm, burjuvayı kınamak amacıyla insanlığın en çok yabancılaşmış koşulunu, soyutlanmış egoların koleksiyonu için anlamlandırmanın farklı bir yöntemini planlayarak burjuva biçiminden tesadüfen farklılık gösteren “insanla insan arasında geriye çıplak kişisel çıkardan başka bir bağlantı noktası bırakmayan” insanlığın köklü esası olarak saymaktadır. Bu konum devrimlerin mevcut tarihsel deneyimi ve ona başvuran eylemler tarafından yalanlanmaktadır.

24

Sitüasyonistlerin eleştiriselliği, genellikle planlı olan “kibirleri” ve hakaretleri, — hayatı değiştirmek için aktif mücadelenin bağlamından bir kez yola çıkmaları — herkesin onu “farklı” düşünmesine teşvik ettiği ve aşağılık bir gösterinin sunulduğu bir dünyada olağan bir yer bulmakta: her turistin “turistlerden” kurtulmaya çalıştığı ve her tüketicinin inanılması güç reklamlarda kendisini övdüğü yerde (esas bilinçaltı mesajının eşzamanlı kavranışını kolaylaştırmak için kasıtlı olarak programlanmış üstünlüğün bir yanılması). Sözde eleştirel birey aşağılamalarından ve kabaca olan ya da en azından farklı yanılmalara sahip olan diğerlerinin sonuca ulaşmayan eleştirilerinden dolayı kendi statik üstünlüğünü onaylar. Sitüasyonist mizah — devrin gizil olasılıklarıyla absürd gerçekliği arasındaki çelişkilerin üretimi olan — durmaksızın uygulanır, utanmaz izleyicinin çoğunlukla iyi izleyiciyle yer değiştirdiği bir toplumun popüler olan mizahına tamamen yaklaşıp.

25

Geçmişin kültürel zenginliklerinin — ki bu zenginliğin kullanımı kaybedilmiştir — yeni yatırımcı-

larıymış gibi sitüasyonistler, kültürün tek destekçileri olarak izleyici toplumu yeniden bir araya getirirler. Modern devrimin ilerleyişi — kendi eleştirisini içeren iletişim, geçmiş üzerindeki şimdiki zamanın süregelen egemenliği — metanın devamlı dönüşüne bağlı olan, her yeni yalanın bir öncekini kusurlu bulduğu bir toplumla bağdaşmaktadır. Gösterinin eleştirisiyle bir şeylere sahip olan eser — “otantik radikallik”ın bir ögesini içerdiğinden ya da kuramsal olarak açıklanan gösterinin bozulmasını betimlediğinden — gösteri açısından oldukça sakıncalıdır. Sitüasyonistler, kendilerinden öncekilerden çalıp uyarladıkları -çünkü nitelikten yoksundu- temel bilgilere dikkat çektikleri halde, eşzamanlı olarak kültürel eşyaların satışa sunulduğu pazarların onayını veren gösteride ataları için bir yer kazandılar. Parçalanmış çalıp uyarlama bir parçalanma olarak yeniden keşfedilir; kullanım gitse de tüketim kalır; çalıp uyarlayanlar çalıp uyarlamış olur.

26

Sitüasyonist gibi yaşamsal bir kavram orta seviyedeki anlaşılmazlığın bir yığıyla birlikte, ister istemez en doğru ve aynı zamanda da en yanlış kullanımları tanımaktadır.

Diğer kuramsal kavramlarda olduğu gibi, sitüasyonist etiketi yok ederek sitüasyonist kavramın oluşturduğu karışıklık merakını ortadan kaldıramayız. “Sitüasyonist” teriminin belirsizlikleri aynı zamanda sitüasyonist eleştirinin belirsizliklerini de yansıtır, aynı anda toplumun bir parçası olarak ve ondan ayrı olarak mücadele eder, aynı anda partiden ayrılır ve bu ayrılışı inkâr eder. Bağımsız bir “sitüasyonist ortam”ın varoluşu — gelişmiş devrimci bilincin toplumsal yoğunluğuyla ve yoğunlaşmış sitüasyonizmin toplumsal somutluğuyla — bu dönemdeki bilinçli mücadelenin düzensiz gelişiminin çelişkilerini ifade etmektedir. Açıkça sitüasyonist olmak, akılcıca uygulamanın bir garantisi olabiliyorken sahtekârlığın ya da isteyerek zorla tutulan bir bilgisizliğin amaçlarının bir garantisi değildir aslında. “gösteri”, yalnızca toplumun önemsiz bir unsuru olarak sayıldığı sürece, sitüasyoniste özgü bir kavram olarak dikkate alınacaktır. Ama bu toplum, belli başlı görünümelerini, temelde bildirilen teoriyi önleyerek ve sonra bu sınıflandırılmaz şeylerin bir araya yığıp bir taşta iki kuşu öldürmeyi düşünerek onların gerçek birleşmesini onaylıyor; bir kaynakçanın bir bölümü şunu içeriyor örneğin:

“Günlük Yaşam, Tüketim Toplumu ve Sitüasyonist Konular.”

28

S.E. için sitüasyonist etiket, yaygın tutarsızlıkla yeni bir gereklilik arasında bir çizgi çizilmesini sağlıyor. Bu terimin önemi, yaygın olarak bilinen ve uygulanan yeni gerekliliklerin ve proletarya hareketinin kendisini sitüasyoniste dönüştürmesinin etkisiyle yitiliyor. Böyle bir etiket, simgelediklerinin gösterisel bir sınıflandırmasını da kolaylaştırıyor. Ama bu sınıflandırma aynı zamanda tek bir etiket taşıyabilen çeşitli sitüasyonist konumların tutarlılıklarını topluma sergiliyor; bu sergilemenin terim tarafından taşınan anlamlarının bütünlüğüne bağlı olan gücü zamana yenik düşüyor. Bu, birinin ya da bir şeyin sitüasyonist olup olmadığını bilmek için çeşitli karşılaşmalarda sorun olan terimin keskinliğidir ve sitüasyonist yanlısı terimini küçük düşürücü bir terim gibi evrensel olarak tanımlaştıran keskinliğin önemli bir ölçüsüdür. Etiketle olan ilişkileri eylemler için bir savunma sağlamadığı halde bazı anlamlarda sitüasyonistlerin eylemleri “sitüasyonist” terimini savunuyordu. Küçük zorluklarla “komünist”, “Marksist” ya da “özgürlükçü” olarak kendi bölgelerini sunan top-

lum, o ana kadar ki herhangi bir görünüşünü “sitüasyonist” olarak göstermenin şimdiye kadar olanaksızlığını ve uygunsuzluğunu buldu.

29

Aslında çokça yandaşlarının yalnızca büyük bir yalan ve yanlış anlaşılardan başka hayal edebildikleri herhangi bir sitüasyonizmin, hiç kimsenin ona yakın olmadığı süre içindeki başlangıcındaki sitüasyonist eleştirisi anti-ideolojik gibi görünüyor. *Enternasyonal Sitüasyonist* #1 de bildirilen “Sitüasyonizm yoktur.”, “anlamsız” bir sözdür. Bu sözü yanlış kullanımından korumak için basit bir ayırım yeterlidir: SE’nin 5. Kongresinde, üyeleri tarafından yapılan her sanatsal çalışmanın “anti sitüasyonist” olarak nitelendirilmesi gerektiği kararı alınır. Fakat kendi ideolojileştirme tanımına ters düşen eleştiri kesin olarak ya da kesinlikle kendisini ondan ayıramaz. SE “çokça savaştığımız eski sanatsal düşünceden çok daha fazla tehlikeli” bir eğilim keşfeder, “daha çok modern ve bu nedenle de daha az anlaşılır (...) tasarımız aynı zamanda, birleşme karşısındaki modern eğilimler gibi şekil almaktadır. Böylece yalnızca doğrudan bir muhalefet değil, iki tarafın da aynı zamanda yer almaya başladığından

beri bir benzerlik durumu söz konusudur (...) ister istemez düşmanlarımızla aynı yoldayız — çoğunlukla onlardan önde giderek.” (*Internationale Situationniste* #9)

30

Herkesin bildiği modern aydın sınıfı sık sık, önceden kabul etmedikleri ama çok yakın bir geçmişte çoğunlukla onayladıkları sitüasyonist teorinin unsurlarından faydalanmaktadır. Üstelik doğrudan sitüasyonistlerden etkilenmemiş ve birbirlerinin varlığından habersiz birçok kuramsal ve ideolojik gösterge- nin kaçınılmaz bir biçimde aynı sorunları ve aynı belirlemeyi taşımaları oldukça anlamlıdır. Çünkü bu modern toplumun ve onun çelişkilerinin esas önem noktalarından başka bir şey değildir.

31

Sitüasyonist eleştiri kendisini geliştirdiğinde ve derinleştirdiğinde modern toplum, yalnızca kendi işlevselliğini ve karşıtlığını minimal derecede anlaması ya da en çok isteneni yansıtan gösteriyi temsil etmek için bu eleştirinin unsurlarını geri kazanmak zorun-

dadır. Aksi takdirde kendi kör noktalarının kurbanı olur.

32

SE'nin sanat, proletarya, şehircilik, gösteri hakkında söylediği her şey, bugün her yere yayılmıştır. İdeolojik piyasanın anarşisinde bireysel ideolojiler, bir topluluk gibi olan kendi somut bütünlüğünden ayrılmış sitüasyonist teorinin unsularını içermektedirler. Cephe alınan bütün modernist ideolojiler sitüasyonizmi içerir.

33

Sitüasyonizm, girişimin devrimci hareketten çalınmasıdır. Günlük hayatın eleştirisi kendi gücü tarafından yönetilir. Gösteri kendisini, yaratıcı ya da en azından kendi yıkımının düşüncelerinin konuşulduğu tartışma alanlarında gerekli olarak sunar. Devrimci tezler devrimci düşünceler olarak ortaya çıkmazlar; belirli bir deneyime ve tasarıya bağlıdırlar ve yöneticilerin, yıldızların ve satıcıların açık görürlüklerinin beklenmedik bir patlamasından daha iyidir. sitüasyonizme dönüşen devrimdir.

34

Sitüasyonizm toplumu ne olduğunu bilmez; bunu kavraması için çokça erdemli olması gerekir. Yalnızca proletarya onu yok etme ilerleyişinde bütünlüğünü kavrayabilir. Bu, sistemi destekleyebilen ve onarılmış bir mevcut durumu doğrulayabilen çeşitli yanılsamaların ve ideolojik farklılıkların ürettiği devrimci cephedir. Sistemle denge içinde olan bir noktanın belirsizliğine ulaşan isyanların başarısı, böyle radikal bir başarıyı barındırabilen ve oluşturabilen bir sistemin mükemmelliğinin tanıtımında kısmen de olsa etkili olmuştur.

35

Sitüasyonizmin temeli birden bire ve tamamen anlaşılamaz. Kelimesi kelimesine alınması beklenebilir ama ayrımın küçük bir aşamasını takip eder; eğer bu ayrım yok edilirse, aldatıcılık ortaya çıkar.

36

Kendi sitüasyonizmini üretmede toplum, diğer ideolojilerin uyumunu bozar, arkaik ve rastlantısal sahtekârlıkları sürükler ve parçalananları yeniden

bir araya getirebilir. Fakat yanlış sosyal bilince yoğunlaşmada toplum, bu zaten kamulaştırılmış bilincin kamulaştırılması için bir yol hazırlar. Toparlanmanın kurnazlığı devrimcilere zorla doğru yolu gösterir ve dünyaya yayılmış olan sitüasyonizmin unsurları, yeterli kuramsal bir temel tarafından henüz geliştirilmedikleri bölgelerde kendi değişimine neden olur.

37

SE yalnızca söylediklerinin örneği değildi, her şeyden önce söylemedikleri idi. Gereksiz laflar eleştirel gücünü hafifletir. Belirsiz farklılık yaratmayan noktaların tartışılmasıydı. Egemen olan sözde diyalogun alanına girildiğinde, doğruluk yalanla yer değiştirir. Devrimciler nasıl susmaları gerektiğini bilmek zorundalar.

Anarşist Kütüphane

Ken Knabb
Sitüasyonizm Toplumu
1976

07.06.2022 tarihinde şuradan alındı:

bopsecrets.org/turkish

Çeviri: Melis Oflas

İngilizce Aslı: The Society of Situationism

tr.anarchistlibraries.net